

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema **J. Krajec v Novem mestu.**

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za vsako vrsto z navadnimi črkami 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

O važnosti gozdov.

(Spisuje Anton Kupljen.)
(Dalje.)

Če vzamemo v roko gozdno postavo z vsemi taisto zadevajočimi ministerskimi naredbami, prepričali se bomo, da se je v tej stroki že mnogo storilo in zboljšalo. Tvarina je sicer ogromna, ali ker je važna, loti se je človek z veseljem.

Postavna prepoved, da se gozd brez ostre kazni ne sme tako poškodovati in uničiti, da ne bi več zrasti zamogel, je jako potrebna. Tudi je važna zapoved, da se mora pri sekanju gozdov sedem in trideset metrov široka proga (hostni ali veterni plašč) in sicer proti sosednemu gozdu tako dolgo neposekana pustiti, dokler se posekani del ne zaraste visoko. Do te dōbe pa se sme ona proga samo polagoma izsekavati. Izkopavati panje in korenike je samo toliko dovoljeno, kar ni na kvaro okolo stoječemu drevju. Gozdi, do katerih imajo tudi drugi pravico in kaki vžitek, morajo se ohraniti in skrbno pogozdovati. Vrsta in velikost teh gozdnih in vžitnih pravic se označi na željo strank po gozdno-gospodarstvenem črtežu, kterega mora postavna oblast odobriti in potrditi. Paša je v nezaraščenih gozdih v občē prepovedana; v zaraščenih pa se sme samo toliko živine pasti, da ima dovolj paše. Tudi se ne smejo brez pastirja posamezno, ampak skupaj pasti, in to samo po stranskih potih, poleg katerih ne morejo delati kvare gozdnemu drevju. Listje, mahovje i. t. d. se sme

po postavni naredbi samo z lesenimi grabljami grabiti, da se mlada drevesca ne pokvarijo. Pri tej priložnosti je pač umestno, da tudi katero besedo spregovorimo o važnosti gozdnega nastelja.

Nekteri gozdni tehniki so dokazali, da popolno odstranjenje nastelja gozde čisto pokonča; v novejši dōbi pa tudi nekteri pisatelji trdijo, da ne škoduje gozdom, če se odstrani listje. Da se zadnji motijo, razvidno je pač iz tega, kjer je večkratno grabljenje listja že pričetek uničenja gozda. Zemlja je s tem, če jej odstranimo odejo, suši izpostavljena; odzame se jej s tem gnoj za pospeševanje rastenja. Ker segnito listje dá sperstenino, ktera zemljo vlažnejšo in močnejšo ohranjuje. Listje je sploh slabo nastelje. Za tega del svetujemo, naj se listje v gozdu pusti in rabijo naj se druge reči za steljo. Strohneno listje pa je gozdnemu drevju ugodna hrana. V onem gozdu, kjer se vsako leto listje grabi, ne moremo lepih dreves pričakovati. Če že moramo listje grabiti, naj se to ne zgodi vsako leto in na istem prostoru. Tudi zemlja v gozdu potrebuje gnoja, kterega dobiva ravno iz listja. Če vam je pak sila za nasteljo, ne hodite v gozd, ampak iščite si drugod stelje za živino. Vsak kmetovalec naj raje po potih rasoči plevel pobere in za nasteljo porabi. Svojim gozdom pa naj pusti odejo.

Žalibog, da je še veliko ljudi, ki o gozdih krivično in lahkomišljeno sodijo. Brez pomislika si na škodo gozdov velik dobiček pridobiti hoté;

Podlistek.

Nekdaj in sedaj. (Konec.)

Veliko sem vam uže povedal, iz česar lahko razvidite, da se vam dandanes res ne godi hujše, marveč veliko boljše, kakor je bilo nekđaj, na svetu. Marsikaj bi se dalo še povedati; ali hiteti mi je h koncu, da dobe „Dolenjske Novice“ prostora za kakovo drugo koristno reč. Ene reči pa vendar nikakor ne morem zamolčati, reči na katero skorej gotovo nič ne misliš, češ, tako mora biti — pa je vender-le neizrečeno imenitna. Precej se bodeš prepričal. Večkrat sem že čul jaz, pa tudi ti gotovo, ali pa si morebiti še sam zdihoval, ko ti je pot kapal po obrazu, ko si se trudil z

žuljavimi rokami: „Moj Bog, kar obupal bi, ako ne bi pričakoval plačila v nebesih. Človek na zemlji res trpi huje, kakor črna živina! Hvala Bogu, da pride počitek — in sicer kmalu!“

Da, da, ljubi moj, tako je. Tudi v največjej britkosti te nikdar ne zapusti blaga prijateljica zvesta tolažnica, zavest, da po tem življenju pride drugo, boljše, kjer ne bode več ne solze ne bolečine. Kako pa je bilo nekđaj? Slabo, jako slabo: o drugem življenju so ljudje vedeli jako malo — in še to kar so vedeli, ni bilo gotovo; ampak polno dvomov — in slednjič pravica le malega števila ljudi. Modrijani so pač učili nektere lepe nauke; toda nikdar jih niso razkladali priprostim ljudem, marveč le izvoljenim imenitnim po rojstvu

s tem pa si le kvaro delajo in gozd uničijo. Umejši in izkušeni pa znajo že čislati pomembo gozdov in jih imenujejo blago, katero ljudstvu kakor nedotakljiv zaklad spada, in kterege živeti sicer smejo uživati, ali ga morajo zopet v dobrem stanu kakor dragocenost, ktera bogatejše dohodke kakor pšenične polja prinaša svojim potomcem zapustiti.

Gozdi so tudi za tega del važni, ker manjšajo vročino in mraz; gorkoto radi izhlapljenja svoje lastne vlažne zemlje, katero pokrivajo; mraz pa radi izhlapljenja gorkote iz zemeljskega površja. Tudi ovirajo moč vetrov. V brezgozdnih krajih postaja obnebjje nestanovitno, vetrovi postanejo hujsi ter gosti, hudi nalivi zemljo popolnoma odneso.

Gozd pa je tudi v rastlinskem obziru v tesni zvezi z kmetijstvom. Francoska ima tudi velikanske žive dokaze o škodi pokončavanja gozdov. Nastali so silni nalivi. Kdo ni slišal o strašni povodnji leta 1856? Pa zakaj tam iščemo zgledov? Saj imamo bližje in domače. Naša Dalmacija je bila nekđaj cvetoča dežela z najprijetnejšim obnebjem, da so jo celó rimski velikaši obiskavali. Kaj so storili neusmiljeni Benečani iz nje?

Ali tudi tukaj je visoka vlada že za pogozdenje skalovitih suhih bregov skrbela in še ovo trudapolno gorostasno delo nadaljuje, kar je razvidno iz naredbe od dné 7. julija 1874, št. 6004, ktera prepoveduje po s hostnimi drevesi zasajenih hribih koze pasti; in od dné 10. avgusta 1873, št. 35 dež. z. l. itd.

Vse one prizadeve in poduki naj bi ne pali na nerodovitno zemljo, ker so vendar-le važni za poboljšanje stanja državljanov in za našo in naših potomcev boljšo prihodnjost.

(Dalje prihodnjič.)

Pojasnilo.

V štev. 17. Ljubljanskih „Novic“ naznanilo je c. kr. finančno vodstvo v Ljubljani, da je c. kr. finančno ministerstvo prošnja, katero je tukajšnja kmetijska podružnica na kmetijsko družbo odpo-

in premoženju. Bilo je sploh prepričanje, da vednost ni za vsacega človeka, da se mora torej skrivati. Zato se med neverniki sužnji pa tudi drugi navadni ljudje niso nikdar podučevali.

Kako drugače je sedaj! Glej, komaj si znal jecljati prve glaske, že so ti pravili tvoja mati o Bogu, učili te delati križ, moliti itd. Nisi li bil že takrat res srečen? In pozneje, ko si nekoliko odrasel, kako skrbno so te podučevali v najime-nitnejših rečeh, ti kazali da tvoj namen ni tu na zemlji, ampak unstran groba v nebesih; kako vestno so ti kazali pot, po katerej se hodi pošteno! In glej, vsako nedeljo, vsak praznik se podučuješ ti, podučuje vsakdo, ako le sam hoče! Take prilike v celem starem času ni imel niti eden priprost človek.

slala, da naj bi se onim posestnikom, kojih vinogradi so po paležu poškodovani bili, davek primerno odpiše, kot neopravičeno završlo.

Oni, kateri obravnavi glavne seje meseca januarja t. l. niso pazno sledili, mislili bi lahko, da je kmetijska podružnica, nevedoč o pravem delokrogu c. kr. finančnega ministerstva tako nesrečno misel imela, ktereje je odbitje prošnje moralo slediti.

V pojasnilo o tej reči služile naj bi sledeče vrste:

Ker je bil palež vinogradom precejšnjo škodo napravil, napotilo je to podružnico, da naj se odpošlje prošnja za odpis davka; postave pa, ktera bi bila tako poškodovanje obsegala, do sedaj še ni bilo; radi tega se je že jeseni leta 1884 sklenilo, naj se dela na to, da se pri glavni seji kmetijske družbe omeni, da se v državnem zboru taka postava sklene.

Ker je bila Tirolska kmetijska družba tako prošnja na finančno ministerstvo odposlati sklenila, odposlalo se je mesti domačega zrelega grozdja ptuje nezrelo, kajti mislilo se je, da iz Dolenjskega le slabi „cviček“ ne pa dober predlog priti zamore, in naš predlog, da naj se prošnja po krajšej poti naravnost na finančno ministerstvo odpošlje, bil je, kot brez prave podlage, tako nesrečno prenařen. Čuditi pa se vendar moramo, da se prenařeni predlog ni napolnil tudi z drugimi od Tirolske kmetijske družbe sklenjenimi neizpeljivimi željami: vpljiv za lansko leto, naznanilo škode za leto 1884 po občinskih predstojnikih.

Nevoljna po tej tako nesrečni premembi predloga družbe, ktera sicer ni vajena nezrelih predlogov staviti, kar se razvidi iz njenih dosedanjih predlogov, „da naj se upeljejo živinozdravniki,“ in iz postave, katera se je v postavodajalstvo globoko ukoreninila, „da naj se davčni odpis toliko časa vrši, dokler ni zemlja rodovitna postala,“ hotela je ta družba prošnja naravnost pri slav. ministerstvu uložiti. Vendar je od tega sklepa od-

Pa ne samo v pravej veri se podučuješ ti in tvoji otroci; tudi v družih koristnih naukih se ti k temu podaja vedno najlepša prilika. Poglej le, kako se skrbi, da se tvoji otroci podučujejo v šoli! Glej, koliko lepih bukev se piše za priproste ljudi — in tudi mi za koga pišemo „Dol. Novice?“ — za navadno priprosto ljudstvo — njega želimo podučevati. Ko bi bil živel ti v starih časih, bi ne bil mogel zvedeti nobene koristne reči!

Ali od kod je prišla tolika prememba? Večkrat sem ti uže povedal: krščanstvo jo je prineslo — Jezus z nebeškim naukom. Poganski pisavec Celz ravno krščanstvu zlasti očita, da je tako nespametno, da se je obrnilo do ribičev, ubožcev, nesrečnežev, da nje podučuje ter veleva

stopilá, da bi prepričala opomin državnega zbora, zakaj se ni prošnja odposlala na finančno ministertvo, in potem na državni zbor.

Posestniki vinogradov na Dolenjskem izrekajo tim potom svojo hvalo vsem onim, ki so se trudili, da bi se tako ugodna premenba naredila, ter nas osrečili, da bomo najbrž jedno leto še na njo čakati, pri vsem tem pa davek plačevati morali. Kmetijske podružnice, ktere se z vinorejo pečajo, pa so primorane vsled takega postopanja druga na drugo naslanjati se, ter v tej, in v drugih enakih zadevah svojo pot hoditi.

V Novem mestu, 20 majnika 1885.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Ponašem cesarstvu se te dni vrše volitve poslancev za državni zbor. Vsa pozornost je le na to obrnjena.

Kaj je novega po širokem svetu?

Na **Nemškem** so poslanci v zbornici predlagali, naj se postavno prepove delo ob nedeljah in praznikih. Železni kancelar Bismark tega ne privošči revnim delavcem. Tudi Poljakom se še gledé enakopravnosti huda godi, bodi si glede vere, bodi si glede jezika; kakor tudi sploh katolčanom po Pruskem.

Že zadnje „Dolenjske Novice“ so poročale, da gre **Angležem** v Sudanu jako slabo. Sedaj se angleška vojna vrača jako nečastno iz Sudana, kakor je bila vojska sploh nečastna za Angleže. Mesto Angležev menijo ondi Lahi poskusiti svojo srečo. — A ti jo imajo le redko kedaj. To se kaže ravno sedaj ob rudečem morji, kjer so nekaj krajev zasedli. Menda pa se bodo vroče Afrike ravno tako brzo naveličali, kakor Nemci Konge, ki baje o njem nečejo več nič slišati.

Angleži in Rusi se v **Afganistani** še niso popolnoma pobotali. Koliko preglavice delajo pisma,

sužnje ljubiti. Toda, ljubi moj, kar se je zdelo temu neverniku nespamet, to je moja in tvoja sreča — sreča milijonov ljudi! Sedaj mi navadni ljudje nismo obsojeni v večno nevednost: vsi smo ljudje, vsi bratje, vsi imamo pravico do podučjenja!

Ljubi moji priprosti bralci, zlasti delavni kmetje in rokodelci, povedal sem vam nektere reči, ki so vam gotovo v tolažbo in poduk. Vtisnite si jih v srce in težka butara sedanjega življenja vam bode veliko laglja. Za sedaj sklenem, upam pa, da se bomo še mnogokrat srečali v „Dolenjskih Novicah“ ako Bog da srečo in zdravje.

Dr. J. M.

katere so Angleži o tej zadevi priobčili. Ravno isto nameravajo sedaj tudi Rusi. Pravega miru pa še dolgo mej obema državama v Aziji ne bode. Rusija se namreč mora razširiti do morja; a Angležem to ni ljubo.

Na **Francoskem** delajo mnogo strahú vladi anarhisti, t. j. taki ljudje, ki se ne zmenijo ne za božje, ne za državne zapovedi in postave. Tudi na Angležkem si hočejo zatirani Irci še vedno z dinamitom pomagati.

Piše se nam:

Iz Vélikih Lašič. Pri nas napredujemo vrlo dobro. To se je javno vidilo in slišalo 17. majnika meseca, ko je tukajšnje bralno društvo imelo svojo slavnostno zabavo. Pokazalo se je, koliko zmore se s združenimi močmi! Širni vspored, ki je obsegal 12 tóček, vršil se je v zadovoljnost mnogobrojnih nazočih društveukov in rodoljubov. K neskajeno — prijetni in veseli zabavi pripomogla je národna probuditev, prijateljsko sočutje, prijazni sprejem, živahna godba, navdušeno petje, čvrst, jedernat govor, izvrstna deklamacija, dobra postrežba itd. Zares, take veselice morajo ostati slednjemu v vednem spominu! Čez vse všeč nam je bilo, ker se veljavni sosedje, kakor so bili: dež. poslanec g. Pakiž, mnogi župani, c. kr. uradniki, vrli Ribničanje in Sodrzanje, rodoljubni Róbarji in Turjačani, zavédni Št. Gregorci, Dobropoljci in Stružanje, veselo zanimajo za naše novo življenje ter nam zadovoljno segajo pod pazduho in nam veselo podajajo svojo bratovsko rokó. Slava vrlim možém!

Pa tudi merodajne osebe sodeljujejo pri našem društvu, kar je za nas častno. Prijetnozavzeti poslušali smo lepi samospev „Kranjska dežela“, kar je premila soproga našega izvrstnega, nam zelo priljubljenega c. kr. sodnika, blagor. g. Šufajja, prav dobro izvršila, ter žéla obéno pohvalo. To, to je hvale vredno!

Tako blago dejanje zdatno pripomore k veljavnosti našega poštenega početja in k veseli provzbuditvi národnega življenja. Mi smo pa tudi ponosni na tako domoljubno gospódo, ki se v mislih in v djanji vjema z ljudstvom, ki se povsod ravna po besedah pesnikovih, ki velf:

Ne zreš na lice, ne na ród,

Tvoj brat je vsak;

Še ljubši kmet ti, ko gospod,

Če vrl je poštenjak.

Ravno zato pa vživa ta gospóda visoko spoštovanje, véрно udanost in sréno ljubezen od vseh poštenih ljudi našega širnega okraja. Tem na ljubav, napravila se je prelepa ogradba sodnijskega vrta in dovršile se potrebe, ki kinčajo